

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТА ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Процес професійної підготовки, формування і розвитку компетентностей майбутніх вчителів з дошкільного виховання і початкової школи досліджувався науковцями України (Н. Баліцька, Л. Бірюк, Г. Волошина, І. Дичківська, Л. Кекух, А. Коломієць, Г. Кравченко, С. Мартиненко, О. Матвієнко, О. Савченко, Л. Хомич, Ю. Шаповал та ін.) [1–6]. Вчені наголошують на тому, що завдання якісної підготовки вчителів дошкільної і початкової освіти ще залишається невирішеною проблемою, оскільки реальний рівень підготовки випускника педагогічного коледжу не завжди відповідає потребам практики, тоді як необхідно враховувати, що дошкільна і початкова освіта є сходинками системи неперервної освіти, успішне проходження якої є умовою ефективного розвитку особистості на наступних етапах навчання. Саме тому проблема професійної підготовки студентів педагогічного коледжу потребує окремої уваги науковців.

Метою статті є аналіз змісту моделі професійної компетентності випускника педагогічного коледжу.

Конкретизуючи науково-методичну проблему Нікопольського педагогічного коледжу «Формування моделі професійної компетентності студента педагогічного коледжу в умовах сучасного інформаційного суспільства» відзначимо, що ключовим завданням є виявлення складу і змісту компетенцій, проектування комплексної моделі випускника (КМВ), презентація результатів творчої реалізації моделі у навчально-виховному процесі.

Цю проблему ми досліджували на різних рівнях, з різних аспектів:

- педагогічні ради;
- семінари-практикуми;
- засідання круглого столу.

На педагогічних радах ми затвердили план роботи, який складався з 4 етапів:

1 етап. Вхідне діагностування (період адаптації): спостереження (здійснюється викладачами, куратором, соціальним педагогом); анкетування; тестування; вивчення результатів існуючих навчальних досягнень.

2 етап. Проміжна діагностика: спостереження, семестрові іспити, оцінювання практики (лист оцінки та самооцінки), анкетування.

3 етап. Вивчення рівня міждисциплінарної професійної компетентності випускника: тести на перевірку міждисциплінарної компетентності; оцінка та самооцінка педагогічної діяльності; анкетування.

4 етап. Корекція: розробка програми самовдосконалення; визначення шляхів модернізації освітніх послуг; узагальнення досвіду роботи.

На першому етапі нами була представлена структурно-логічна схема і орієнтовна модель випускника Нікопольського педагогічного коледжу, яку ми наповнювали конкретним змістом, залежно від спеціальності, додаткової кваліфікації, вносили корективи.

На заключному етапі компетентнісний підхід трансформується в стадію реалізації, коли заявлені ним загальні принципи і методологічні установки знаходять своє підтвердження в різних прикладних розробках викладачів коледжу. До таких прикладних розробок відноситься і проектування КМВ педагогічного коледжу, в якій загальні вимоги до випускників представлені у вигляді компетенцій.

Компетентність визначає, що повинен робити співробітник на робочому місці. І саме тут і проявляються відмінності з тих чи інших компетенцій. Як правило, компетенція спостерігається як поведінка, яку людина демонструє і яка визначає її як успішного співробітника.

Компетенція складається з 6 елементів і наочно може бути представлена у вигляді айсберга. У айсберга на поверхні видно 2/6 його частини. Це – знання, вміння і навички. Інша частина (4/6) – це все те, що покоїться під поверхнею, те, що зразу не побачиш і що підтримує 2/6 на поверхні, на чому базуються знання, вміння і навички.

Аналогічно можна виділити два компоненти компетенції, які більшою мірою очевидні для інших – уміння та знання, а також ті складові, які менш очевидні, однак саме вони визначають поведінку людини в конкретній ситуації – це цінності, Я-концепція, особистісні риси і мотиви.

Логіка теоретичного аналізу приводить нас до певного висновку: склад ключових компетенцій представляє собою модель компетенцій.

Компетентнісна модель випускника розуміється нами як наукова основа результату і процесу підготовки студентів, що забезпечує готовність і здатність випускників до успішної (продуктивної) діяльності в професійній і соціальній сферах, змістовно представлена складним складом (структурою) компетенцій.

У процесі визначення змісту, структури й переліку компетенцій ми виходили з положень, сформульованих авторами сучасних публікацій з проблеми компетентнісного підходу В. І. Байденком, І. О. Зимньою, Ю. Г. Татуром та ін. [4–6].

В освітніх стандартах Нікопольського педагогічного коледжу відображені всі необхідні педагогу компетенції. Будь-яка з них спирається на певні знання, вміння та навички. Також компетенція повинна передбачати ще й уміле використання отриманих знань, умінь і навичок, а для цього необхідна практика.

У пошуках більш точної відповідності підготовки педагога вимогам у сфері освіти нами було проведено опитування роботодавців – директорів шкіл, завідувачів дитячими дошкільними закладами, директорів ВНЗ. В цілому ступінь задоволеності роботодавців рівнем професійної підготовки випускників коледжу становить 78%, а зацікавленість керівників освітніх установ у прийомі випускників педагогічного коледжу на роботу дорівнює 86%.

Все частіше роботодавці в опитуваннях вказують вимоги до різних характеристик соціальної поведінки випускника, його здатності працювати в групі, ініціативність, «активну життєву позицію», «серйозність мотивації до професії», «схильність до саморозвитку», прагнення до нових знань, прагнення розібратися, швидко засвоїти необхідні знання, вміння, навички, аналітичні здібності, системне мислення, ерудиція, розсудливість, бажання пізнавати і розвиватися, працьовитість, відповідальність, пунктуальність, креативність, «стресостійкість», загальна культура.

Не можна недооцінювати і попит батьків дошкільнят та учнів молодшого шкільного віку на якість освітніх послуг і особистість педагогів, які працюють в сучасних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах. За наведеною статистикою можна простежити соціальний запит батьків дітей дошкільного та молодшого шкільного віку на наявність наступних якостей педагогів:

- любов до дітей – 75%;
- індивідуальний підхід до дитини – 51,9%;
- володіння інноваційними освітніми технологіями – 38,1%;
- володіння методиками навчання, ерудованість – 46%;
- здатність до самоосвіти – 45%;
- емоційна стійкість – 63%.

А також готовність забезпечити дітям психологічну захищеність, радість існування в стінах навчального закладу.

Відповідаючи на запитання анкети «Якою би ти хотів бачити свою вихователю (вчительку)?» діти дошкільного та молодшого шкільного віку дали такі відповіді:

- щоб була гарна і добра;
- ніколи не карала і не сварила;
- розповідала б багато цікавого;
- щоб була розумна, весела, швидка, вихована, хороша, добра;
- використовувала на уроках комп'ютер.

Саме тому ми вважаємо, що в проєктованій нами моделі необхідно детально розробляти особистісні компетенції.

Отже, на нашу думку, найбільш важливими для формування компетентності майбутніх вчителів початкових класів та дошкільного виховання є такі групи компетенції як:

- загальнокультурні;
- соціально-особистісні;
- інструментальні;
- професійно-особистісні.

Побудова моделі компетенцій – необхідний етап для подальшої оцінки компетенцій з використанням кваліметричних методів. Виділені компетенції є показниками якості об'єкта дослідження – компетентності випускника педагогічного коледжу.

Після побудови компетентної моделі фахівця нами були виділені рівні сформованості кожної компетентності з метою їх поетапного формування.

Виділяємо три показники оцінювання рівня набутих компетенцій:

1. Граничний (пороговий) – відповідає оцінці «задовільно», є обов'язковим для всіх студентів-випускників коледжу по завершенні освоєння освітньої програми;
2. Базовий – відповідає оцінці «добре» і характеризується перевищенням мінімальних характеристик сформованості компетенції для випускника.
3. Високий – відповідає оцінці «відмінно» і характеризується максимально можливою виразністю компетенції, важливий як якісний орієнтир для самовдосконалення.

Отже, виконане нами дослідження є одним з варіантів вирішення означеної проблеми. Подальша робота бачиться нами у реалізації процесу формування всього складу позначених компетенцій в моделі випускника, з метою подальшого проєктування цілісного процесу підготовки майбутніх вчителів з дошкільного виховання і початкової освіти.

Доцільно пам'ятати, що компетентна модель випускника не є суворою аксіомою, а служить орієнтиром для координації педагогічного процесу в педагогічному коледжі.

Література

1. Бібік Н. М. Проблеми професійного вдосконалення вчителя початкових класів / Н. М. Бібік // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – 23–25 квітня 2001 р. – Полтава, 2001. – С. 12–13.
2. Бірюк Л. Я. Нові підходи до професійної підготовки майбутнього учителя початкової ланки освіти / Л. Бірюк // Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти : матеріали міжнародної науково-методичної конференції (до 170-річного ювілею). – 1–2 квітня. – Київ, 2004. – С. 195–198.

3. Колосова И. В. Формирование культуры педагогического общения будущих специалистов дошкольного образования в комплексе «педколледж-педвуз» (спец. 031100.00 – педагогика и методика дошкольного образования) : дис. кандидата пед. наук : 13.00.08 / Колосова Ирина Викторовна. – Челябинск, 2005. – 168 с.

4. Мандрико Т. В. Інноваційні підходи до формування професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи на заняттях педагогіки / Мандрико Т. В., Михайленко Н. В. // Підготовка вчителя початкової школи в умовах нової парадигми освіти : матеріали міжнародної науково-методичної конференції (до 170-річного ювілею). – 1–2 квітня. – Київ, 2004. – С. 228–230.

5. Пащенко В. О. Професійна підготовка вчителя / В. О. Пащенко // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – 23–25 квітня 2001 р. – Полтава, 2001. – С. 3.

6. Савченко О. Я. Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів / О. Я. Савченко // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – 23–25 квітня 2001 р. – Полтава, 2001. – С. 5–9.

УДК 159.947.5

Сесик О. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ ТЕХНІК ТА ПРОДУКУВАННЯ ІНТЕР'ЄР-ІДЕЙ У СПІВПРАЦІ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ

Постановка проблеми. Питання необхідності та особливостей використання мотиваційних технік у співпраці вчителя та учнів обумовлене постійним оновленням змісту навчання, зміною його структури, яка все більше вимагає від учнів уміння самостійно одержувати знання. Тому, з метою підвищення якості навчання, необхідно сформуванню у дітей стійкий інтерес до пізнавальної діяльності. Таким чином, школа, точніше, педагоги мають знаходити практичні шляхи реалізації цієї мети. Це завдання не слід відокремлювати від навчально-виховного процесу. Несформованість навчальної мотивації призводить до того, що дитина, не маючи інтересу до шкільних занять, не може досягти успіхів у навчанні. Тому вивчення окресленої проблеми доцільно здійснювати, враховуючи, що виховання навчальних мотивів, потреб, інтересів є необхідною умовою ефективності навчально-виховного процесу і гармонійного розвитку особистості.

Аналіз останніх досліджень. Зорієнтованість сучасної школи на розвиток особистості учнів, становлення креативної, мислячої, громадсько-активної людини значною мірою визначає необхідність дослідження цього питання. В основу використання мотиваційних технік у співпраці вчителя та учнів покладено ідеї про вільний розвиток і виховання дитини Ж. Ж. Руссо, Й. Песталоцці, філософа, психолога і педагога Дж. Дьюї.

Принципи цієї технології досліджували відомі вчені В. Гончаров, А. Леонт'єв, А. Маслоу, Д. Макклелланд, С. Радомский, Д. Узнадзе, які твердили, що успіх у будь-якій діяльності залежить не лише від здібностей, а й від мотивації, тобто від прагнення самостверджуватися, досягати високих результатів, наслідувати кумирів тощо. Причому, чим вищий рівень мотивації, тим більше чинників (мотивів) спонукають людину до діяльності, тим більше зусиль вона схильна докладати. Традиції своїх попередників розвивають сучасні науковці Л. Гриценко, Л. Дзюбо, Н. Пророк, І. Спрингта інші, науково обґрунтовуючи думку про те, що сила мотивації та стійкість лінії поведінки особистості не лише інша в різних людей, а й змінюється з часом. Тому завданнями педагога, психолога є сприяння, підкріплення та посилення